

Landschapsbeheer Flevoland

Zorg voor ons landschap

Rapportage

Lelystad, mei 2020

Botter 14-03

8232 JP Lelystad

T (0320) 29 49 39

F (0320) 29 49 30

flevoland@landschapsbeheer.net

www.landschapsbeheer.net

KvK Lelystad 39069897

Bankrekening 110056493

Inrichtingsplan compensatiegebied

Ten behoeve van de rugstreeppad

Landschap verbindt

Landschapsbeheer Flevoland streeft naar ontwikkeling, beheer en behoud van een ecologisch waardevol landschap met een streekeigen karakter, zowel in het landelijk als stedelijk gebied. Samen met bewoners, overheden en agrariërs zoekt Landschapsbeheer naar kansen voor natuur en landschap.

Het werk van Landschapsbeheer Flevoland is onder te verdelen in vier werkvelden :

Zorg voor ons landschap

DAT DOEN WE SAMEN

Burgerparticipatie

Landschapsbeheer stimuleert betrokkenheid van bewoners bij de natuur en het landschap in de eigen leefomgeving. Samen verantwoordelijk voor de inrichting en het beheer van de eigen 'achtertuin'.

Zorg voor ons landschap

RUIMTE VOOR PLANT EN DIER

Soortenbeheer

In het Flevolandse landschap horen tal van plant- en diersoorten. De (tijdelijke) aanvullende maatregelen die Landschapsbeheer uitvoert, dragen bij aan het realiseren van een zelf functionerend ecosysteem.

Zorg voor ons landschap

BAKENS IN DE TIJD

Cultuurhistorie en Aardkunde

De geschiedenis van Flevoland heeft mens en landschap bepaald. Om de eigen leefomgeving goed te begrijpen speelt kennis van het ontstaan van het gebied een belangrijke rol.

Zorg voor ons landschap

MAAK JE ERF GOED

Landschap

Singels, laanbomen, bermen, dijken, dorpsbossen, weilanden, akkers, stedelijk groen en groot open water zijn dragers van het landschap. Beheer, behoud en ontwikkeling van deze landschapselementen dragen bij aan de beleving van ons landschap.

Titel : Inrichtingsplan rugstreeppad, ten behoeve van de rugstreeppad
Kenmerk: 012016-007-rw-018
Auteur : R. Wielink
Datum : mei 2020

Landschapsbeheer Flevoland
Botter 14-03
8232 JP Lelystad
t: 0320-294939
e: flevoland@landschapsbeheer.net
www.landschapbeheer.net

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
De rugstreeppad	5
Eisen compensatiegebied	8
Procotol voor uitvoerder.....	11
Literatuur	15

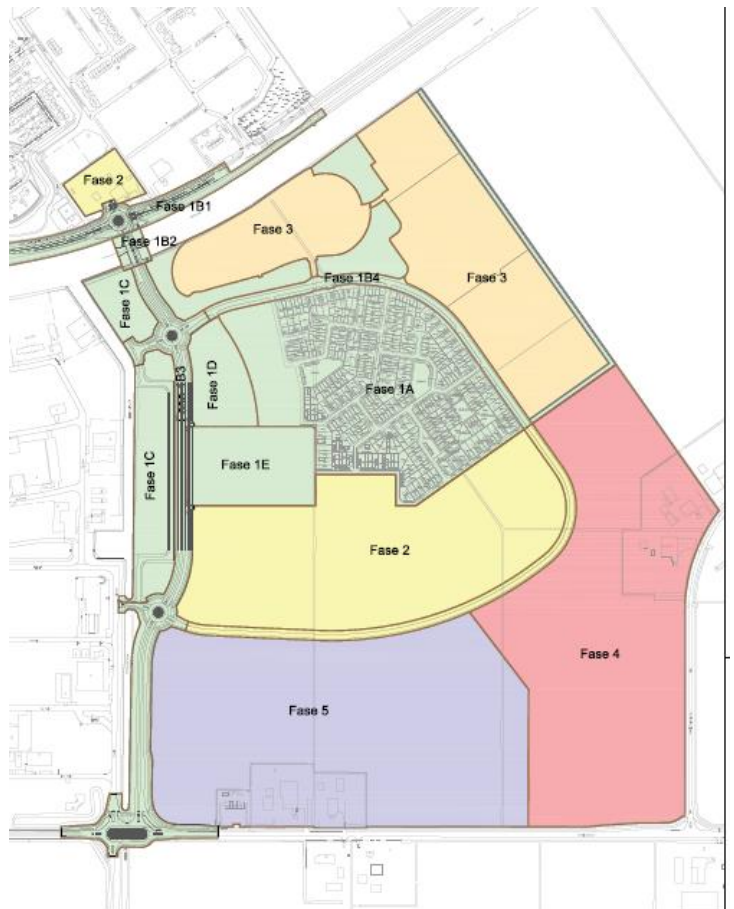
Inleiding

De gemeente Urk is voornemens om:

- Een autobrug te maken over de Urkervaart (fase 1B2; figuur 1))
- Langs de Urkervaart wordt een landschapsplan uitgevoerd waarbij de beplanting heringericht wordt en een wandelpad aangelegd (fase 1B1)
- Een nieuwe woonwijk Zeeheldenwijk te realiseren tussen de Urkervaart en Karel Doormanweg in vijf fases. (fase 1B3, 1C, 1D, 1E, 2 (zuidelijk Urkervaart), 3, 4 en 5)

Deze drie ontwikkelingen vormen samen een geheel, maar zullen in de praktijk afzonderlijk worden aangepakt. Voor alle drie de ontwikkelingen is wel inzicht nodig in de aanwezige natuurwaarden en de consequenties van de ontwikkelingen op de natuurwaarden. Melis & Korthorst (2016) hebben in 2016 een voortoets gedaan voor deze ontwikkelingen. Landschapsbeheer Flevoland heeft in 2018 en in 2019 ook onderzoek gedaan naar de aanwezige natuurwaarden (J. Reinhold, Urkervaart). Uit die rapportage bleek onder andere dat de (mogelijke) aanwezigheid van de rugstreeppad, aandacht nodig heeft.

Het is vrijwel zeker dat er zich rugstreeppadden gaan vestigen binnen het plangebied. Daarom is het verstandig om de rugstreeppadden te verleiden om zich te vestigen op een gunstige locatie, op enige afstand van de locatie waar de werkzaamheden dat jaar (of de aankomende jaren) plaatsvinden. Dit plan bevat de globale eisen van het compensatiegebied, aan de hand van randvoorwaarden. Op basis van deze randvoorwaarden kan de gemeente Urk het gebied (laten) inrichten.

Figuur 1. Plangebied voor de voorgenomen ontwikkelingen, met duidelijke fasering.

De rugstreeppad

De rugstreeppad is een tot 10 centimeter groot wordende amfibie. De rug bestaat hoofdzakelijk uit bruine, grijze, gelige of groene grondkleuren, dit kan echter variabel zijn. Hij dankt zijn naam aan de gele lengtestreep over de rug (figuur 2). Deze rugstreep is echter niet altijd aanwezig. De iris van de rugstreeppad is groen tot citroengeel, terwijl deze bij de gewone pad koper- tot goudrood kleurig is (Ravon, 2020). Het geluid van rugstreeppadden is opvallend. De rugstreeppad produceert in de voortplantingstijd een harde, ratelende roep die over grote afstand (1 km) hoorbaar is.

De rugstreeppad is voor de voortplanting afhankelijk van ondiepe wateren, die snel opwarmen (figuur 3). Vaak gebruikt de pad (tijdelijke) poeltjes en plassen, maar ook slootjes kunnen geschikt zijn. Het is een uitgesproken pionier, onder andere braakliggende bouwterreinen met menselijke dynamiek vormen een aantrekkelijk leefgebied. Regenplassen en sporen van zware voertuigen waar regenwater in is blijven staan, vormen ideaal voortplantingswater (Bij12, 2017).

Figuur 2. Rugstreeppad adult. Let op de gele lengtestreep over de rug en groene ogen.

Figuur 3. Larven van de rugstreeppad in zeer ondiep water. Als uitgesproken pionier gebruikt de rugstreeppad vaak tijdelijke poeltjes en plasjes, maar ook stagnerend regenwater in een rijspoor kan zeer aantrekkelijk zijn.

Verschil rugstreeppad – gewone pad – groene kikker

De rugstreeppad zou verward kunnen worden met de gewone pad en de groene kikker.

Gewone pad

De gewone pad is een algemeen amfibie die veelvuldig voorkomt in de Noordoostpolder. Het verschil met de rugstreeppad is goed te zien. Er kan gelet worden op de streep op de rug, deze ontbreekt bij de gewone pad. Als er twijfel is, kan er ook naar de ogen gekeken worden. Bij de rugstreeppad zijn deze groen, terwijl de ogen van de gewone pad oranje zijn.

Figuur 4. Verschil tussen gewone pad/rugstreeppad. Links: gewone pad (let op oranje oog). Rechts: rugstreeppad (groen oog).

Figuur 5. Links: gewone pad, zonder streep over de rug. Rechtss: rugstreeppad met duidelijke streep over de rug. Let op: dit is variabel. Let ook op de ogen van het dier (groen bij rugstreeppad).

Groene kikker

De groene kikker is in de Noordoostpolder een algemene soort. Hij is erg variabel in kleurstelling. Toevallig zijn er in de NOP veel groene kikkers die nogal donker uitgevallen zijn met een lichte streep over de rug, waardoor ze wel wat weg kunnen hebben van een rugstreeppad. Toch zijn er duidelijke verschillen. De groene kikker heeft een gladde huid en een nagenoeg ronde pupil. De groene kikker heeft een ronde gehoorgang, in tegenstelling tot de rugstreeppad, die een soort 'wangetjes' heeft.

Ook de manier van verplaatsen is duidelijk anders. De groene kikker heeft een krachtige sprong, als een typische kikker. De rugstreeppad loopt/sprint (meer als een muis).

De groene kikker legt haar eieren in ei-klompen (kikkerdril), daar waar de rugstreeppad ei-strengen legt.

Figuur 6, Groene kikker, let op gladde huid, ronde pupil en ronde gehoorgang. Springt krachtig als een echte kikker.

Figuur 7. Rugstreeppad, let op wrattige huid, 'wangetjes' ten hoogte van de gehoorgang en ovaal pupil. De rugstreeppad loopt/sprint en springt over het algemeen niet.

Zorgplicht

Voor de groene kikker en de gewone pad geldt de zorgplicht. Let op: ook deze dieren mogen niet opzettelijk gedood worden. Bij de vondst van een gewone pad of een groene kikker hoeft LBF niet ingeschakeld te worden.

Eisen compensatiegebied

Rugstreeppadden zijn gebaad bij een pioniersituatie bestaande uit rul zand met bij voorkeur een geringe vegetatiebedekking en waterpartijen met een geringe diepte (max. 50 cm). Het is daardoor niet verwonderlijk dat de rugstreeppad bij bouwterreinen zijn ideale leefgebied vindt.

De voortplanting vindt plaats in de periode april-augustus. Mannetjes roepen in de periode april-juli in het ondiepe water en proberen daar een vrouwtje te lokken. De piek van de voortplanting zit in april-juni. De ei-snoeren worden op de waterbodem afgezet. De waterpartijen moeten bij voorkeur geen vis bevatten zodat geïsoleerde wateren en wateren die met enige regelmaat droogvallen de voorkeur genieten. Overdag zijn de rugstreeppadden niet actief en zitten er onder gekropen of graven een gang in het zand waarin ze zitten. Overdag kom je rugstreeppadden dus zelden tegen. In de herfst en winter verblijven de rugstreeppadden onder de grond. In Flevoland zien we ook veel dieren naar het erf van de boerderijen verplaatsen, waar de dieren onder het huis of bij de schuur overwinteren.

Inrichtingseisen

Het rugstreeppadgebied dient een oppervlak te hebben van minimaal 0,5 ha. Daarbinnen moet een waterpartij aanwezig zijn die in april een grootte heeft van minimaal 50 m² en een waterdiepte van max. 50 cm.

De poel moet water voeren in de periode april tot en met juni. Het waterpeil mag in deze periode wel sterk zakken (en daarmee ook het oppervlak).

Figuur 8. Voorbeeld van een poel in Almere (2007) bij vergelijkbare ontwikkelingen. Deze poel is aan de kleine kant, maar qua beeld moet aan zoiets gedacht worden. Poel moet ondiep zijn (max 50 cm diep, met flauw talud). Let ook op de begroeiing, deze is zeer schraal (wenselijk!).

Onderhoud aan de waterpartij

Onderhoud aan de waterpartij dient plaats te vinden in de periode september tot en met februari. De beplanting dient in deze periode verwijderd te worden; eventueel kan besloten om de poel in deze periode te vergoten en/of te verdiepen afhankelijk van het feit of de maximale waterdiepte niet overschreden wordt.

Begroeiing voorkomen

Het wateroppervlak dient veel zon te krijgen: Hoog opgaande begroeiing (bomen, struiken maar ook riet en lisdodde) in en om de poel dient niet aanwezig te zijn (figuur 5). Beheer van deze begroeiing kan gedurende het hele jaar plaatsvinden, maar er dient rekening gehouden te worden met broedende vogels (mogen niet verstoord worden!) en werkzaamheden in de waterpartij mag uitsluitend in september-februari plaatsvinden (zie vorige alinea).

Figuur 9. Door de successie is er op deze locatie teveel begroeiing ontstaan voor de rugstreeppad. Er is beheer nodig om het gebied weer geschikt te maken. De rugstreeppad houdt van open zand (open grond/zand (>50%).

Vegetatie compensatiegebied

De vegetatie in het compensatiegebied dient schraal te zijn. Open grond/zand (> 50%) dient aanwezig te zijn. Dit betekent dat hoe zandiger de bodem is, hoe beter het gebied voor rugstreeppad (en voor de kosten van het beheer). Indien de grond niet open blijft zal beheer toegepast moeten worden. De grond moet dan weer opengewerkt worden. Bewerkingen in de periode november-februari tot een diepte van 20 cm kunnen zonder ecologische begeleiding plaatsvinden. Bewerkingen in de periode maart-oktober (ongeacht diepte van werken) dienen onder begeleiding van een ecooloog plaats te vinden.

Op de locatie moet zand of zandig klei aanwezig zijn rond 10 meter van de poel met een dikte van minimaal 50 cm. De locatie mag gebruikt worden als zanddepot mits het voortplantingsgebied niet intensief bereden/benut wordt. Het storten of afgraven van zandbulten in het rugstreeppadgebied is geen bezwaar op deze locatie.

Ligging poel

De poel moet centraal in het compensatiegebied gelegen zijn. Het gebied moet herkenbaar afgebakend zijn voor derden, maar hoeft niet afgesloten te worden met bijvoorbeeld een paddenscherm. De ervaring leert dat een paddenscherm moeilijk functioneel te houden is en de padden zijn vooral 's nachts kwetsbaar: een periode dat er niet gewerkt wordt.

Verplaatsen in de tijd

Het compensatiegebied beweegt mee met de werkzaamheden. Door het compensatiegebied te beheren en daarnaast eens in de vijf jaar te verplaatsen, blijft de pioniersfase bestaan.

Monitoring

Onderzoekers van Landschapsbeheer Flevoland zullen in de periode april-juli de populatie dieren op het bouwterrein en in het rugstreeppadleefgebied monitoren. In de periode april-juli zal er 4 maal gezocht worden naar roepende dieren ('s-nachts) en zal er gekeken worden naar ei-afzet. Deze monitoring vindt plaats in zowel het compensatiegebied als in het werkgebied. De ecooloog zal tevens de vegetatie (hoogte, openheid, rietontwikkeling bij poel) binnen het compensatiegebied monitoren.

Deze gegevens worden teruggekoppeld aan de gemeente. Deze kan dan inschatten of de geplande werkzaamheden voor de eerstkomende maand een bedreiging vormen voor eventuele rugstreeppadden op het bouwterrein en/of beheer in het leefgebied uit (laten) voeren. Indien dieren op het bouwterrein bedreigd worden, zal de ter zake deskundige de dieren wegvangen en verplaatsen naar het rugstreeppadgebied.

Jaarlijks rapporteert de onderzoeker van Landschapsbeheer aan de vergunninghouder de monitoringsresultaten en de verplaatsingen van rugstreeppadden richting leefgebied. Vergunninghouder rapporteert vervolgens aan Provincie en Omgevingsdienst.

Protocol voor uitvoerder

Ecologisch werkprotocol:
rugstreeppad

Datum:
4 mei 2020

Van:
Landschapsbeheer Flevoland
Contactpersoon: Rebecca Wielink

Aan:
Gemeente Urk
Contactpersoon: René Huizinga

Contactgegevens:
Contactpersoon: Rebecca Wielink, ecooloog
T: 0320 29 49 39
M: 06-30253499
E. Wielink@landschapsbeheer.net

Dit werkprotocol Rugstreeppad is bedoeld voor de gemeente Urk, ten behoeve van de realisatie van diverse projecten. De rugstreeppad is een beschermde diersoort binnen de Wet natuurbescherming. Dit protocol geeft handvaten voor de uitvoerder waarmee er binnen de kaders van de verleende ontheffing Wet natuurbescherming en zonder schade aan te brengen aan de populatie rugstreeppadden, diverse werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden. Dit werkprotocol bevat een beknopte versie die bedoeld is om uit te printen en te plastificeren. Deze kan opgehangen worden en bewaard worden op de werklocatie.

Compensatiegebied rugstreeppad

Het is vrijwel zeker dat de rugstreeppad zich zal vestigen in het plangebied. Daarom wordt er een compensatiegebied ingericht voor deze soort. De ontwikkeling van de nieuwe wijk betekent voor jaren kansen voor de rugstreeppad tenminste tot 2045 vanwege alle grondwerkzaamheden, het is een soort die profiteert van dynamische tijdelijke milieus. De eisen van dit compensatiegebied zijn beschreven in het rapport: 'Inrichtingsplan compensatiegebied ten behoeve van de rugstreeppad'.

Het compensatiegebied moet voor de aanvang van het grondverzet in het plangebied worden gerealiseerd, zodat het gebied voordat het voortplantingsseizoen (1 maart – augustus) het jaar daarop kan functioneren.

Vestiging voorkomen in werkgebied

Naast de inrichting van het compensatiegebied, dient stagnerend water in het werkgebied te worden voorkomen. Kleine, ondiepe wateren zijn erg aantrekkelijk voor deze soort. Door het ontstaan van zulke wateren te voorkomen, krijgt de rugstreeppad geen kans om zich voort te planten in het werkgebied. Het doel is om de rugstreeppad te verleiden zich te vestigen in het optimale compensatiegebied, zodat vertraging van de werkzaamheden wordt voorkomen.

- De rugstreeppad vestigt zich graag in rijsporen van zwaar materieel. Overwogen kan worden om dergelijke rijsporen in het voorjaar (en zeker bij vakantieperiodes) gecombineerd met weersvoorspelling van zware regenval af te vlakken.

Geen gebruik van paddenschermen

Binnen dit project is gekozen om geen gebruik te maken van paddenschermen. De ervaring leert dat de rugstreeppad zich maar moeilijk laat 'vangen' binnen een paddenscherm. Ook is het onderhoud van het paddenscherm zeer intensief en in de praktijk lastig haalbaar. Hierdoor is de kans groot dat de rugstreeppad alsnog buiten het paddenscherm komt. Haalbaarder is om het

compensatiegebied optimaal op te richten en de padden te verleiden daar te blijven.

Mogelijke situaties:

Er zijn verschillende scenario's denkbaar waar de uitvoerder wordt geconfronteerd met de aanwezigheid van de rugstreeppad. Deze situaties worden hieronder kort omschreven. Het belangrijkste aandachtspunt is dat er zo snel mogelijk contact opgenomen dient te worden met de ecooloog van Landschapsbeheer Flevoland, zodat deze de situatie ter plekke kan beoordelen.

Binnen het werkgebied kunnen ei-snoeren en larven (kikkervisjes) verwacht worden in ondiepe watertjes. Op bouwterreinen worden ze vaak vastgesteld in stagnerend water wat in rijsporen blijft staan.

Volwassen dieren binnen het werkgebied kunnen verwacht worden in ondiepe watertjes, bijvoorbeeld in stagnerend water in rijsporen.

Overdag verbergt de rugstreeppad zich. Op het land zou de soort gevonden kunnen worden onder allerlei voorwerpen, zoals rijplaten, stenen en ander bouw materiaal. In de schemering wordt het dier actief om te jagen, waardoor waakzaamheid bij activiteiten in de schemering geboden is (bijvoorbeeld bij auto's of machines die over het terrein rijden).

Vondst van ei-snoeren

Figuur 10. Ei-snoeren rugstreeppad. Bij de vondst van ei-snoeren binnen het werkgebied, maar buiten het compensatiegebied, moet altijd contact opgenomen worden met LBF.

Vondst van larven

Figuur 11. Larven rugstreeppad. Bij de vondst van larven (kikkervisjes) binnen het werkgebied, maar buiten het compensatiegebied, moet altijd contact opgenomen worden met LBF.

- de vondst van volwassen dieren in het water

Figuur 12. Volwassen rugstreeppad in het water. De rugstreeppad kan buiten het compensatiegebied gevonden worden in opdiep, stagnerend water, bijvoorbeeld in rijsporen van zware machines.

- de vondst van volwassen dieren op het land

Figuur 13. Volwassen rugstreeppad op het land. Op het land kan hij aangetroffen worden onder allerlei voorwerpen, zoals bouw materiaal en rijplaten. In de schemering wordt hij actief, dan zorgvuldig omgaan met verplaatsingen over het terrein zodat er geen rugstreeppadden overreden worden.

Te ondernemen stappen bij constatering rugstreeppad

Als de rugstreeppad tijdens de werkzaamheden wordt aangetroffen, dient de aannemer de volgende stappen te doorlopen:

1. In de nabijheid van de locatie wordt het werk (tijdelijk) stilgelegd.
2. De uitvoerder neemt contact op met Landschapsbeheer Flevoland. De ecooloog komt zo snel mogelijk naar de locatie en beoordeelt de situatie. Afhankelijk van de beoordeling, wordt bekeken of het mogelijk is om de werkzaamheden te hervatten, en zo ja, in welke vorm.
3. De vondst dient gemeld te worden bij het bevoegd gezag door de aannemer. Afhankelijk van de situatie onderneemt de ecooloog actie.

Kennissessie rugstreeppad

Voorafgaand aan de uitvoering vindt een kennissessie plaats, waarbij de ecooloog van Landschapsbeheer Flevoland en de uitvoerders aanwezig zijn. Tijdens de kennissessie geeft Landschapsbeheer een toelichting op de levenswijze van de rugstreeppad, de eerste resultaten van de inventarisatie in 2020, een toelichting op het rugstreeppadden-leefgebied en wordt uitleg gegeven over hoe de uitvoerder vestiging kan voorkomen.

Ecologisch werkprotocol: Rugstreeppad

Beknpte versie, zie ook 'protocol voor uitvoerder'.

Landschapsbeheer Flevoland (LBF)

Contactpersoon: Rebecca Wielink, ecooloog

T: 0320 29 49 39, M: 06-30253499

E. Wielink@landschapsbeheer.net

Bevoegd gezag: (contact opnemen ná contact met LBF)
wetnatuurbescherming@flevoland.nl en handhaving@ofgv.nl

Herkenning:

Tot 10 centimeter groot. De rug bestaat hoofdzakelijk uit bruine, grijze, gelige of groene grondkleuren. Gele lengtestreep over de rug (kan echter ontbreken). De iris van de rugstreeppad is groen tot citroengeel, (gewone pad iris koper- tot goudrood kleurig).

Larven of ei-snoeren bevinden zich in ondiep water. Bij de vondst van larven ('kikkervisjes') of ei-snoeren buiten het compensatiegebied moet altijd contact opgenomen worden met LBF.

Vestiging voorkomen:

Naast de inrichting van het compensatiegebied, dient stagnerend water in het werkgebied te worden voorkomen. Kleine, ondiepe wateren zijn erg aantrekkelijk voor deze soort. Een rijspoor waar water in blijft staan, is al voldoende. Door het ontstaan van zulke wateren te voorkomen, krijgt de rugstreeppad geen kans om zich voort te planten in het werkgebied. Het doel is om de rugstreeppad te verleiden zich te vestigen in het optimale compensatiegebied, zodat vertraging van de werkzaamheden wordt voorkomen

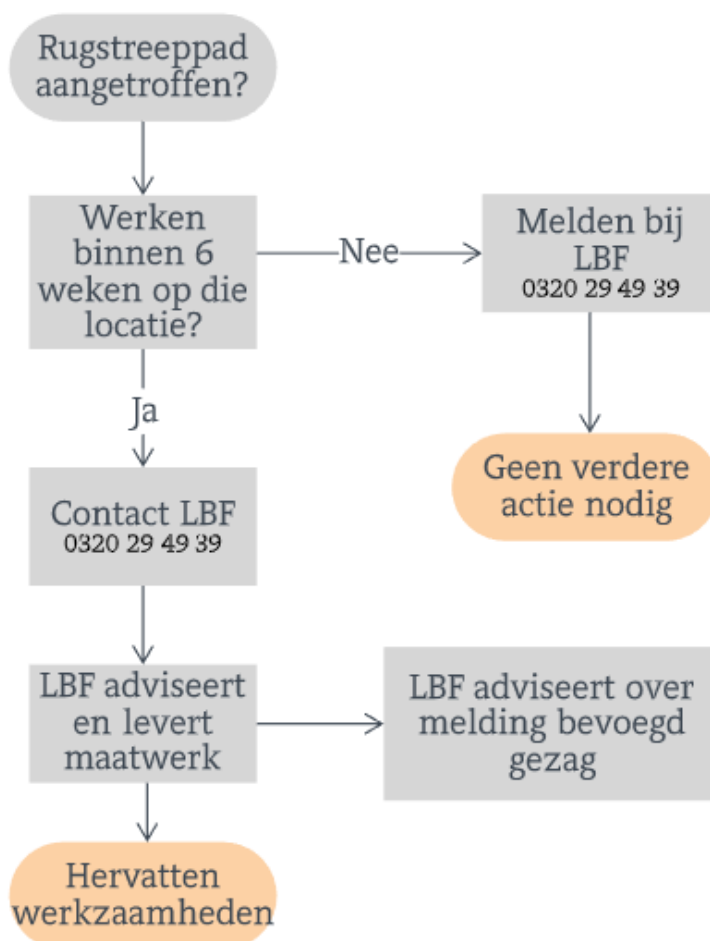
Te ondernemen stappen bij constatering rugstreeppad

Als de rugstreeppad tijdens de werkzaamheden wordt aangetroffen, dient de aannemer de volgende stappen te doorlopen:

1. In de nabijheid van de locatie wordt het werk (tijdelijk) stilgelegd.
2. De uitvoerder neemt contact op met Landschapsbeheer Flevoland. De ecooloog komt zo snel mogelijk naar de locatie en beoordeelt de situatie. Afhankelijk van de beoordeling, wordt bekeken of het mogelijk is om de werkzaamheden te hervatten, en zo ja, in welke vorm.
3. De vondst dient gemeld te worden bij het bevoegd gezag door de aannemer.

Afhankelijk van de situatie onderneemt de ecooloog actie.

Deze beknopte versie van het werkprotocol is bedoeld om op te hangen op de werklocatie. Zie voor een uitgebreide toelichting Protocol voor uitvoerder en Inrichtingsplan compensatiegebied t.b.v. de rugstreeppad.

Literatuur

Bij12. (2017). kennisdocument rugstreeppad. Utrecht: Bij12.
Ravon. (2020). www.ravon.nl. Opgehaald van
<https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/rugstreeppad>